

Świat certyfikatów językowych

Jak znaleźć egzamin z języka angielskiego dopasowany do swoich potrzeb?

DOI: 10.47050/jows.2025.1.57-65

Wybór odpowiedniego egzaminu certyfikującego z języka angielskiego zależy od wielu czynników, takich jak cel, poziom umiejętności czy wymagania instytucji. Od certyfikatu zależy nie tylko możliwość kontynuowania edukacji lub rozwoju kariery zawodowej, lecz także spełnienie określonych kryteriów w przypadku migracji. Przed podjęciem decyzji warto więc zapoznać się z różnymi opcjami, porównać dostępność egzaminów, koszty oraz wymagania, a także rozważyć formę egzaminu i sposób przygotowywania się, które mogą wpływać na jego ostateczny wynik.

AGNIESZKA M. SENDUR

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego
w Krakowie

THE WORLD OF LANGUAGE CERTIFICATES: HOW TO CHOOSE THE RIGHT EXAM FOR YOUR NEEDS

The selection of an English certification exam is an important and difficult decision influenced by various factors, including the candidate's goals, language proficiency level and institutional requirements. This article explores the diverse types of certification exams available, addressing their purposes, target audiences and specific features. It highlights the importance of aligning the choice of exam with personal and professional objectives, such as higher education, career advancement or migration. Additionally, it examines key aspects like the validity period of certificates, cost considerations and preparation strategies. The discussion also touches upon the differences in exam formats, including computer-based and traditional paper-based tests, as well as the role of human interaction in oral sections. By providing an overview of these crucial factors, the article aims to assist candidates in making informed decisions to achieve optimal outcomes tailored to their individual needs.

KEY WORDS: ENGLISH CERTIFICATION EXAMS, LANGUAGE PROFICIENCY ASSESSMENT, FOREIGN LANGUAGE EXAMS, LANGUAGE TESTING

Egzaminy certyfikujące z języka angielskiego mają długą i bogatą historię, której początki sięgają pierwszej połowy XX wieku. Pierwszym tego rodzaju testem był przeprowadzony w 1913 roku egzamin Cambridge Proficiency in English (CPE), który stanowił pionierski krok w dziedzinie testowania znajomości języka angielskiego. CPE był skierowany głównie do przyszłych nauczycieli języka angielskiego, dla których językiem ojczystym był francuski lub niemiecki. Trwający łącznie 12 godzin egzamin obejmował zarówno część pisemną, jak i ustną. Choć żadna z trzech pierwszych osób przystępujących do egzaminu nie uzyskała certyfikatu, inicjatywa podjęta przez The University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES) zapoczątkowała rozwój standaryzowanych testów językowych.

Na przestrzeni lat egzamin CPE ewoluował, stając się najdłużej funkcjonującym certyfikatem językowym na rynku edukacyjnym. Jego prestiż i znaczenie wzrosły szczególnie w środowisku akademickim. Od 1937 roku wyniki egzaminu były akceptowane jako potwierdzenie kompetencji językowych przez Uniwersytet w Cambridge, a rok później przez Uniwersytet w Oksfordzie. W ten sposób CPE zyskał status egzaminu akademickiego, a jego popularność przyczyniła się do rozwoju certyfikacji językowej (Sendur 2020).

Współcześnie oferta egzaminów certyfikujących z języka angielskiego jest niezwykle szeroka – obejmuje zarówno brytyjskie i amerykańskie testy, jak i liczne międzynarodowe opcje. Bogactwo i różnorodność dostępnych egzaminów mogą jednak stanowić wyzwanie dla osób poszukujących odpowiedniego certyfikatu. Celem niniejszego artykułu jest uporządkowanie tej złożonej oferty oraz pomoc w świadomym wyborze egzaminu najlepiej odpowiadającego indywidualnym potrzebom zdających.

Egzaminy certyfikujące z języka angielskiego mogą być klasyfikowane na podstawie różnych kryteriów, co pozwala na lepsze zrozumienie ich charakterystyki oraz umożliwia dostosowanie wyboru do indywidualnych potrzeb zdających. Kryteria te obejmują m.in. format testu, jego cel, grupę docelową, poziom zaawansowania językowego czy rodzaj ocenianych umiejętności i sprawności językowych. Taka systematyka nie tylko ułatwia porównanie dostępnych opcji, lecz również wspiera świadome podejmowanie decyzji dotyczących wyboru odpowiedniego certyfikatu.

Podział egzaminów według formatu zdawania

Egzaminy certyfikujące z języka angielskiego można podzielić ze względu na format ich przeprowadzania, co pozwala na uwzględnienie preferencji i możliwości zdających. Wiele osób nadal wybiera tradycyjną formę papierową, w której odpowiedzi zapisywane są odręcznie. Większość dostępnych egzaminów certyfikujących wciąż oferuje wersję papierową obok formatu komputerowego, jak w przypadku serii egzaminów Cambridge English Qualifications, International English Language Testing System (IELTS), Pearson English International Certificate (PEIC) czy LanguageCert International ESOL (IESOL). Niemniej jednak niektóre instytucje certyfikujące coraz częściej rezygnują z formy papierowej. Przykładem jest Test of English as a Foreign Language Internet-Based Test (TOEFL iBT), którego wersja papierowa została całkowicie wycofana w 2024 roku (ETS bdw.). Obecnie TOEFL iBT można zdawać, bądź to w centrum egzaminacyjnym na komputerze, bądź w formie zdalnej (TOEFL iBT Home Edition).

Egzaminy komputerowe (ang. *computer-based exams*) zyskują na popularności i obecnie stanowią znaczną część oferty certyfikacyjnej. W wielu przypadkach są cyfrową wersją swoich papierowych odpowiedników i różnią się od nich wyłącznie formą przeprowadzania oraz sposobem udzielania odpowiedzi, jak ma to miejsce w przypadku egzaminów LanguageCert, Cambridge English Qualifications czy IELTS. W innych sytuacjach egzaminy komputerowe stanowią odrębną wersję testu, np. PEIC. Niektóre egzaminy z kolei od samego początku były projektowane jako wersja cyfrowa i nigdy nie miały wersji papierowej. Do tej kategorii należą m.in. Pearson Test of English Academic (PTE Academic) oraz Duolingo English Test (DET).

Obecnie większość egzaminów komputerowych przeprowadzana jest w formie internetowej (ang. *internet-based/web-based exams*). Dla celów niniejszego artykułu wszystkie testy realizowane na komputerze będą określane jako egzaminy komputerowe, bez względu na to, czy odbywają się z wykorzystaniem internetu, czy też nie¹.

Egzaminy komputerowe można z kolei podzielić na dwie kategorie, w zależności od sposobu realizacji części ustnej. Pierwszą z nich stanowią egzaminy, w których interakcja w czasie rzeczywistym odbywa się z udziałem egzaminatora lub interlokutora. W tego rodzaju testach zdający mają możliwość bezpośredniej komunikacji, co umożliwia naturalną rozmowę zbliżoną do autentycznych sytuacji językowych. Taka forma egzaminu ustnego sprzyja bardziej dynamicznej i zindywidualizowanej weryfikacji umiejętności językowych, szczególnie w zakresie mówienia oraz rozumienia ze słuchu. Drugą kategorię stanowią egzaminy, w których zdający nagrywają swoje odpowiedzi na pytania wyświetlane na ekranie komputera w formie pisemnej lub odtwarzane z nagrania. Tego typu testy eliminują bezpośredni kontakt z egzaminatorem, koncentrując się na indywidualnym wykonaniu zadań w ściśle określonych ramach czasowych. Odpowiedzi są następnie oceniane w późniejszym czasie przez wykwalifikowanych specjalistów bądź z użyciem sztucznej inteligencji.

Egzaminy komputerowe są dostępne w akredytowanych centrach egzaminacyjnych (ang. *centre-based exams*), lecz coraz więcej tego typu egzaminów jest oferowanych także w formie zdalnej (ang. *home edition/at-home exams*). Umożliwia to przystąpienie do egzaminu w domowym zaciszu lub w miejscu pracy. W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa egzaminy zdalne są nadzorowane za pomocą technologii *online proctoring* (zdalne nadzorowanie²). Proces ten obejmuje monitorowanie przebiegu egzaminu za pomocą kamery internetowej oraz specjalistycznego oprogramowania, tzw. bezpiecznych przeglądark. Administrator (ang. *online proctor/remote invigilator*) nadzoruje egzamin w czasie rzeczywistym, co ma gwarantować jego wiarygodność i zapobiegać nieuczciwym praktykom³.

Przykładami egzaminów dostępnych w wersji domowej są IELTS Academic, TOEFL iBT Home Edition, DET, LanguageCert IESOL czy PEIC. Warto jednak zauważyć, że rynek certyfikacji językowej dynamicznie się rozwija, a liczba dostępnych opcji zdalnych stale rośnie. Kandydaci poszukujący łatwo dostępnego certyfikatu mogą również przystąpić do egzaminu w wersji domowej, przeprowadzanego na smartfonie lub na tablecie. Oferowany przez British Council egzamin EnglishScore posiada wszelkie niezbędne zabezpieczenia (British Council. EnglishScore 2023), a jego adaptacyjny charakter pozwala na uzyskanie wyników w ciągu 30 minut (British Council. EnglishScore bdw).

Podział egzaminów według sprawdzanych poziomów biegłości językowej

Egzaminy certyfikujące z języka angielskiego tradycyjnie przeprowadza się na ściśle określonym poziomie biegłości językowej (ang. *level-based exams*). W tym modelu kandydat samodzielnie wybiera poziom, na którym chce potwierdzić swoje umiejętności, i przystępuje do egzaminu odpowiadającego temu poziomowi. Choć takie podejście pozwala na precyzyjne określenie kompetencji, niesie ze sobą ryzyko, że w przypadku niezdania kandydat nie uzyska żadnego certyfikatu. W odpowiedzi na to niektórzy organizatorzy wprowadzili tzw. rozszerzoną certyfikację (ang. *extended certification*). Dzięki temu kandydaci, którzy osiągną wynik przewyższający wymogi danego poziomu, otrzymują certyfikat na poziomie wyższym niż ten, do którego formalnie przystąpili, a ci, którym zabraknie niewielu punktów do uzyskania pożądanego dokumentu, mają szansę uzyskać poświadczenie na poziomie niższym. Dotyczy to m.in. serii egzaminów Cambridge English Qualifications: B2 First, C1 Advanced i C2 Proficiency (British Council bdw.). Na przykład wynik w górnej części skali dla egzaminu B2 First będzie skutkować przyznaniem certyfikatu na poziomie C1, natomiast osoby, które uzyskają wynik niższy od wymaganego dla poziomu B2, ale mieszczący się w określonej części skali, otrzymają certyfikat potwierdzający kompetencje na poziomie B1. Podobne zasady stosuje Pearson English International Certificate (Pearson Qualification bdw.).

¹ Różnicę między testami komputerowymi a internetowymi wyjaśnia Wojciech Malec (2020: 102).

² Aktualnie dość powszechna w języku polskim w branży zdalnego testowania stała się nazwa *proctoring*.

³ Więcej na temat egzaminów w wersji domowej zob. Sendur 2023.

Dla kandydatów, którzy nie są pewni swojego poziomu językowego, opracowano egzaminy obejmujące dwa poziomy biegłości jednocześnie. W ich przypadku wynik egzaminu decyduje o przyznaniu certyfikatu na jednym z dwóch poziomów uwzględnionych w zakresie testu. Przykładem tego rodzaju egzaminów są testy TELC, takie jak TELC English A2–B1 czy TELC English B1–B2 Business. Rozwiązanie to minimalizuje ryzyko nieuzyskania certyfikatu, jednocześnie umożliwiając dokładniejsze dopasowanie wyniku do rzeczywistego poziomu zdającego.

Innym istotnym podejściem są tzw. egzaminy wielopoziomowe (ang. *multi-level exams*), (zob. García Laborda i Fernández Álvarez 2021), które zostały zaprojektowane w celu oceny kompetencji językowych kandydatów za pomocą jednego narzędzia testowego na różnych poziomach zaawansowania. W odróżnieniu od tradycyjnych egzaminów koncentrujących się na jednym poziomie egzaminy wielopoziomowe umożliwiają klasyfikację wyników w odniesieniu do kilku poziomów skali ESOKJ. I tak na przykład LanguageCert Test of English (LTE), PTE Academic oraz DET oceniają biegłość w szerokim zakresie od A1 do C2, podczas gdy Test of English for International Communication (TOEIC) obejmuje poziom od A1 do C1, a LanguageCert Academic SELT – od B1 do C2. Egzaminy te są szczególnie przydatne dla kandydatów, którzy nie są pewni swojego poziomu biegłości. Co istotne, niezależnie od wyniku egzaminu zdający otrzymują certyfikat potwierdzający ich kompetencje językowe. Egzaminy wielopoziomowe mogą być przeprowadzane zarówno w wersji papierowej, jak i komputerowej, czego przykładem jest IELTS.

4 W języku polskim w odniesieniu do angielskiej nazwy *adaptive test* funkcjonują terminy: testy adaptacyjne, adaptatywne i adaptacyjne.

Najbardziej zaawansowaną formą egzaminów wielopoziomowych są testy adaptatywne⁴ (ang. *computer adaptive test*, CAT). Egzaminy tego typu, takie jak LanguageCert LTE, DET czy TOEFL Essentials, są realizowane w formie komputerowej i dynamicznie dostosowują poziom trudności zadań do aktualnych umiejętności zdającego. System egzaminacyjny oparty na zaawansowanych modelach matematycznych na bieżąco analizuje odpowiedzi kandydata – poprawna odpowiedź skutkuje prezentacją trudniejszego pytania, a błędna prowadzi do wyświetlenia zadań łatwiejszych. Dzięki tej technologii testy adaptatywne są krótsze, dynamiczniejsze i precyzyjnie mierzą poziom biegłości językowej (zob. Malec 2020).

Podział egzaminów według kontekstu użycia języka

Egzaminy certyfikujące różnią się pod względem pełni funkcji oraz kontekstu użycia ocenianego języka. W zależności od celu, któremu mają służyć, skupiają się na różnych odmianach języka i sprawdzają odmienne aspekty biegłości językowej. Najbardziej rozpowszechnioną grupą są egzaminy oceniające znajomość języka ogólnego. W przypadku języka angielskiego tego rodzaju testy, takie jak: B2 First, C1 Advanced, Pearson English International Certificate (PEIC) czy IELTS General Training, mierzą umiejętności językowe potrzebne do funkcjonowania w codziennych sytuacjach. Oceniają ogólną kompetencję językową, czyli umiejętności rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania i pisanie w szeroko rozumianym kontekście życia codziennego.

Inną kategorią są egzaminy przeznaczone do celów akademickich, które mają weryfikować umiejętności potrzebne w środowisku naukowym. Są one szczególnie istotne w przypadku osób planujących studia na anglojęzycznych uczelniach lub kierunkach prowadzonych w języku angielskim. Egzaminy takie jak IELTS Academic, PTE Academic czy TOEFL iBT koncentrują się na biegłości w zakresie akademickiego języka angielskiego. W odróżnieniu od testów języka ogólnego egzamin akademicki sprawdza umiejętność pracy z tekstami o specjalistycznej tematyce, a także zdolność pisanie wypowiedzi, przedstawiania prezentacji czy prowadzenia rozmowy w kontekście akademickim.

Egzaminy językowe mogą także skupiać się na kompetencjach przydatnych w środowisku zawodowym. Testy określane jako *for work* weryfikują znajomość języka angielskiego w kontekstach zawodowych, lecz bez szczególnego ukierunkowania na konkretną branżę lub zawód. Do tej kategorii należą m.in. TOEIC oraz seria egzaminów LanguageCert LTE. Ich zadaniem jest ocena zdolności posługiwania się językiem angielskim w sytuacjach typowych dla międzynarodowego środowiska pracy.

Na rynku dostępne są również egzaminy zaprojektowane z myślą o weryfikacji znajomości języka w bardzo specjalistycznych kontekstach zawodowych. Przykładem są testy sprawdzające kompetencje w zakresie języka angielskiego biznesowego, takie jak Business English Certificate (BEC), czy języka angielskiego medycznego, ocenianego w ramach Occupational English Test (OET). Wąsko wyspecjalizowane egzaminy mogą być również dostosowane do wymagań określonych profesji. Przykładem jest Versant Aviation English Test (VAET), który bada jedynie wybrane umiejętności językowe, kluczowe dla pilotów i kontrolerów lotów. Testy tego typu skupiają się na specyficznych kompetencjach wymaganych do wykonywania zadań zawodowych w precyzyjnie zdefiniowanych warunkach.

Podział egzaminów według sprawdzanych sprawności językowych

Egzaminy certyfikujące można również sklasyfikować na podstawie zakresu sprawności językowych podlegających ocenie. Większość testów, szczególnie tych przeznaczonych do oceny biegłości w ogólnym języku angielskim, sprawdza cztery podstawowe sprawności językowe: czytanie, słuchanie, pisanie oraz mówienie. Dzięki temu zapewniają one kompleksową ocenę kompetencji językowych, niezbędnych zarówno w codziennym życiu, jak i w środowisku zawodowym czy akademickim.

Niektóre egzaminy, wychodząc poza tradycyjne podejście, wprowadzają zadania łączące różne sprawności w sposób zintegrowany, co pozwala na bardziej holistyczną ocenę umiejętności zdających. Przykładem takiego podejścia jest DET, który bada kompetencje językowe w czterech kluczowych obszarach: umiejętności czytania i pisania (ang. *literacy*), rozumienia (ang. *comprehension*) – obejmującego czytanie i słuchanie, rozmowy (ang. *conversation*) – łączącej słuchanie i mówienie oraz produkcji (ang. *production*) – integrującej pisanie i mówienie. Takie podejście do oceny pozwala na dokładniejsze odwzorowanie sytuacji komunikacyjnych, w których język jest używany.

Istnieją również egzaminy oferujące kandydatom możliwość wyboru sprawności, jakie mają zostać przetestowane. W przypadku LanguageCert IESOL zdający mogą zdecydować się na egzamin LRW (*Listening, Reading, Writing*), który ocenia umiejętności w zakresie rozumienia ze słuchu, czytania i pisania, lub na egzamin ustny koncentrujący się wyłącznie na mówieniu (*Speaking*) (Sendur 2023). Tego rodzaju elastyczność pozwala zdającym na dostosowanie wyboru egzaminu do ich indywidualnych potrzeb i celów.

Innym przykładem egzaminów koncentrujących się na wybranych sprawnościach są testy TOEIC Listening & Reading oraz TOEIC Speaking & Writing, które umożliwiają ocenę określonych aspektów znajomości języka, zależnie od wymagań zdających lub instytucji, które uznają wyniki tych egzaminów. Dzięki dużej różnorodności dostępnych opcji osoby przystępujące do certyfikacji mogą znaleźć rozwiązanie najlepiej odpowiadające ich potrzebom.

Zalety i wady różnych rodzajów egzaminów certyfikujących z perspektywy egzaminowanego

Wybór odpowiedniego testu certyfikującego powinien być dostosowany do indywidualnych potrzeb, preferencji oraz sytuacji edukacyjnej lub zawodowej osoby zdającej. Każdy rodzaj egzaminu charakteryzuje się określonymi zaletami i wadami, które mogą wpływać zarówno na komfort zdawania, jak i na ostateczne wyniki (zob. Yao 2019; Malec 2020).

Egzaminy w formie papierowej są odpowiednie dla osób preferujących tradycyjne metody pracy lub mających ograniczone doświadczenie w obsłudze komputera. Wadą tej formy jest jednak dłuższy czas oczekiwania na wyniki oraz malejąca dostępność takich egzaminów. Z kolei testy komputerowe są korzystne dla osób, które na co dzień posługują się komputerem. Umożliwiają szybsze uzyskanie wyników, a także oferują dodatkowe udogodnienia, takie jak automatyczne zliczanie słów w wypowiedzi pisemnej czy zegar odmierzający czas do zakończenia zadania bądź testu. Komfortowe warunki odsłuchu (dzięki zastosowaniu słuchawek) w części sprawdzającej rozumienie ze słuchu również są dużą zaletą.

EnglishCert, egzamin przeprowadzany na smartfonie, stanowi szczególny rodzaj testu językowego. Tego typu forma egzaminu może zyskać uznanie wśród młodych ludzi, którzy są wprawieni w pisanie na ekranach dotykowych. Do zalet tego rozwiązania należy przede wszystkim jego dostępność, elastyczność oraz niski koszt, co czyni je atrakcyjnym wyborem. Mimo to egzamin ten wiąże się z pewnymi trudnościami wynikającymi z ograniczeń pisania na urządzeniach mobilnych. Korzystanie z telefonu oznacza ograniczoną przestrzeń roboczą, co utrudnia wygodne pisanie. Ponadto edytowanie tekstu na ekranie dotykowym jest mniej precyzyjne niż na tradycyjnej klawiaturze, zwłaszcza gdy chodzi o poprawianie błędów lub poruszanie się po dłuższych fragmentach tekstu. Klawiatura ekranowa z uwagi na mały rozmiar klawiszy może również prowadzić do większej liczby przypadkowych błędów, takich jak naciśnięcie niewłaściwego przycisku czy utrata niezapisanych fragmentów tekstu. Dodatkowo ze względu na ograniczoną wygodę pisania na smartfonie proces wpisywania odpowiedzi jest wolniejszy niż na komputerze, co może wydłużyć czas potrzebny na rozwiązanie zadań w teście.

Egzaminy przeprowadzane w akredytowanych centrach egzaminacyjnych zapewniają formalne i kontrolowane warunki, co bywa szczególnie istotne dla osób obawiających się problemów technicznych czy komunikacyjnych. Natomiast egzaminy w wersji domowej wymagają odpowiedniego sprzętu, stabilnego łącza internetowego, kamery oraz zestawu słuchawkowego z mikrofonem zgodnego z wytycznymi danego egzaminu. Niezbędne jest także zainstalowanie specjalistycznego oprogramowania (Sendur 2023). Choć takie egzaminy są wygodne i eliminują konieczność podróży, mogą okazać się trudniejsze dla osób o niższym poziomie biegłości językowej (A1–A2) z uwagi na potencjalne trudności w zrozumieniu procedur administracyjnych. Warto jednak zaznaczyć, że egzaminy domowe bywają tańsze niż ich odpowiedniki przeprowadzane w centrach (np. LanguageCert Academic), co bywa dodatkowym argumentem przemawiającym za ich wyborem.

Dla celów wizowych do Zjednoczonego Królestwa wymagane są certyfikaty wystawione na podstawie Secure English Language Test (SELT). Egzaminy te mogą być zdawane wyłącznie w wybranych centrach egzaminacyjnych, akredytowanych przez brytyjski Home Office. Certyfikaty uzyskane na podstawie egzaminów online nie są obecnie akceptowane (UK Visas and Immigration 2020).

Testy jednopoziomowe sprawdzają biegłość językową na jednym, określonym poziomie i są odpowiednie dla osób pewnych swoich umiejętności. Ryzyko niezdania takiego testu jest jednak wyższe w porównaniu z testami wielopoziomowymi, które zawsze potwierdzają rzeczywisty poziom biegłości językowej zdającego, nawet jeśli nie jest on zgodny z oczekiwaniami zdającego, instytucji lub pracodawcy. Testy adaptatywne stanowią najbardziej zaawansowane rozwiązanie, które dynamicznie dostosowuje poziom trudności pytań do umiejętności zdającego. Dzięki temu proces testowania jest efektywniejszy, krótszy oraz precyzyjniejszy, a motywacja zdających pozostaje na niezmiennie wysokim poziomie (Hendrickson 2007; Malec 2020).

Egzaminy z języka ogólnego oceniają umiejętności przydatne w codziennej komunikacji, jednak nie zawsze są wystarczające w kontekście rekrutacji do instytucji edukacyjnych lub zawodowych, które mogą wymagać certyfikatów z języka akademickiego bądź specjalistycznego. Branżowe testy językowe takie jak BEC koncentrują się na umiejętnościach specyficznych dla danej dziedziny, co czyni je bardziej praktycznymi w określonych środowiskach zawodowych. Z kolei egzaminy skierowane do przedstawicieli konkretnych, wysoce wyspecjalizowanych zawodów są wymagane do celów uzyskania lub utrzymania uprawnień, zatrudnienia bądź awansu.

Warto zauważyć, że nie każdy zdający potrzebuje certyfikatu obejmującego pełen zakres umiejętności językowych. W niektórych przypadkach wybrane sprawności, takie jak mówienie czy słuchanie, mogą mieć kluczowe znaczenie, podczas gdy inne pozostają

niewykorzystane. Egzaminy umożliwiające wybór zakresu sprawdzanych umiejętności pozwalają zdającym skupić się na ich mocnych stronach, minimalizując wpływ słabszych obszarów na końcowy wynik.

Podsumowanie

Wybór odpowiedniego egzaminu certyfikującego z języka angielskiego powinien być dokładnie przemyślany i oparty na indywidualnych potrzebach, poziomie umiejętności oraz warunkach sprzyjających osiągnięciu najlepszych wyników. Kluczowym aspektem jest przede wszystkim cel, któremu ma służyć certyfikat.

Jeśli celem są studia na wyższej uczelni, należy sprawdzić listę certyfikatów akceptowanych przez daną instytucję akademicką, ponieważ różne programy mogą wymagać różnych rodzajów poświadczeń. Poświadczenie znajomości języka obcego jest również wymagane w przypadku osób ubiegających się o uzyskanie stopnia doktora (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce 2018). W tym przypadku to podmiot doktoryzujący decyduje, które certyfikaty potwierdzające znajomość nowożytnego języka obcego będą uznawane. Podobnie jest w kwestiach zawodowych oraz w celach migracyjnych – konkretne certyfikaty mogą być preferowane lub wręcz wymagane; inne mogą nie zostać uznane.

Istotne znaczenie ma również pochodzenie certyfikatu oraz wersja języka angielskiego sprawdzana przez dany egzamin. Większość dostępnych certyfikatów ocenia tzw. międzynarodowy język angielski. W nagraniach do zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu mogą się pojawić różne akcenty i wymowa – brytyjska, amerykańska, a także wypowiedzi z wyczuwalnymi obcymi akcentami. Większość egzaminów w zadaniach sprawdzających sprawności produktywnie akceptuje zarówno brytyjską, jak i amerykańską odmianę języka, pod warunkiem że używana jest ona w sposób konsekwentny. Istnieją jednak certyfikaty, które koncentrują się na jednym wariantcie języka. Na przykład Canadian English Language Proficiency Index Program (CELPPI), wiodący kanadyjski test znajomości języka angielskiego, ocenia wyłącznie umiejętność rozumienia wymowy północnoamerykańskiej (IELTS Expert 2023). Z kolei DET w zadaniu polegającym na uzupełnianiu brakujących liter w tekście wymaga stosowania pisowni amerykańskiej, podczas gdy w innych zadaniach dopuszcza różnorodność pisowni pod warunkiem zachowania konsekwencji (Duolingo 2024: 12).

Należy również zwrócić uwagę na termin ważności certyfikatu, który w wielu przypadkach wynosi dwa lata. Choć niektóre instytucje mogą pominąć tę kwestię, wiele z nich wymaga aktualnych zaświadczeń o poziomie znajomości języka, szczególnie w kontekście rekrutacji, migracji zawodowej czy innych formalnych procedur. W przypadku certyfikatów, które nie mają określonego terminu ważności, warto się skontaktować z instytucją docelową, aby się upewnić, czy certyfikat wydany kilka lat wcześniej będzie akceptowany.

Cena egzaminu ma również istotne znaczenie, zwłaszcza dla kandydatów, którzy nie mają ściśle określonych wymagań dotyczących certyfikatu. Opłaty mogą się znacznie różnić, a ten sam egzamin może mieć różną cenę w zależności od miejsca rejestracji lub przystąpienia do testu. Oczywiście takie różnice cenowe są brane pod uwagę głównie przez osoby, które nie są zobligowane do uzyskania konkretnego certyfikatu.

Istotne jest ponadto odpowiednie przygotowanie. Choć niektóre egzaminy według oficjalnych broszur informacyjnych (np. Duolingo 2024) nie wymagają specjalnego przygotowania, przed przystąpieniem do któregośkolwiek z nich warto zapoznać się z ogólną formą testu, rodzajami zadań oraz sposobem ich realizacji. Jest to ważne bez względu na formułę egzaminu – papierową lub elektroniczną. Na rynku edukacyjnym dostępne są liczne kursy przygotowujące do konkretnych egzaminów, szczególnie do popularnych, tradycyjnych testów językowych (np. egzaminy Cambridge, IELTS). Organizatorzy egzaminów online zwykle udostępniają na swoich stronach szczegółowe opisy, przykładowe zadania oraz dają możliwość wzięcia udziału w próbnym teście. Kandydat może również

zakupić dodatkowe materiały pomocnicze. Niezależnie od tego, czy zdecyduje się na bardziej złożone przygotowanie (np. kurs językowy), czy też przystąpi do egzaminu bez dodatkowego przygotowania, powinien zapoznać się z testem, aby wiedzieć, czego się może spodziewać oraz czego się od niego oczekuje.

Podczas wyboru egzaminu certyfikującego warto także uwzględnić aspekt kontaktu z drugim człowiekiem w trakcie lub też jego brak, co dotyczy przede wszystkim wersji komputerowych, zwłaszcza tych przeprowadzanych zdalnie. W przypadku egzaminów z bezpośrednim nadzorem (ang. *live invigilation*) osoba monitorująca może w każdej chwili nawiązać kontakt z kandydatem i w razie problemów udzielić mu pomocy. Natomiast przy opóźnionym monitoringu za pomocą nagrania (ang. *recorded invigilation*) lub przy nadzorze zautomatyzowanym (ang. *automated invigilation*) zdający nie ma możliwości kontaktu z administratorem, co oznacza, że nie może liczyć na wsparcie w sytuacjach problemowych. Choć organizatorzy takich egzaminów przewidują procedury na wypadek usterek technicznych, osoby szczególnie zaniepokojone takimi sytuacjami powinny rozważyć zdawanie egzaminu w centrum egzaminacyjnym. Warto również pamiętać, że nie wszystkim odpowiadają rozwiązania, w których część ustna odbywa się bez udziału żywego człowieka, np. w formie rozmowy z systemem sztucznej inteligencji lub nagrywania odpowiedzi na pytania odczytane z ekranu komputera bądź też odsłuchane z nagrania. Osoby preferujące interakcję z drugim człowiekiem powinny wybierać egzaminy, w których część ustna odbywa się w tradycyjnej formie rozmowy z egzaminatorem.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wybór odpowiedniego certyfikatu powinien być świadomą decyzją, opartą na dokładnej analizie celów, możliwości finansowych oraz wymaganiach instytucjonalnych. Dzięki temu możliwe będzie wybranie egzaminu, który najlepiej odpowiada indywidualnym potrzebom i oczekiwaniom.

Wykaz certyfikatów językowych uwzględnionych w artykule

- ➔ B2 First (dawniej FCE)
- ➔ BEC – Business English Certificate
- ➔ C1 Advanced (dawniej CAE)
- ➔ C2 Proficiency (dawniej CPE)
- ➔ CELPIP – Canadian English Language Proficiency Index Program
- ➔ DET – Duolingo English Test
- ➔ EnglishScore
- ➔ IELTS – International English Language Testing System
  - IELTS Academic
  - IELTS General Training
- ➔ LanguageCert Academic SELT – LanguageCert Academic Secure English Language Test
- ➔ LanguageCert IESOL – LanguageCert International ESOL
  - LanguageCert IESOL (Listening, Reading, Writing)
  - LanguageCert IESOL (Speaking)
- ➔ LTE – LanguageCert Test of English
- ➔ OET – Occupational English Test
- ➔ PEIC – Pearson English International Certificate
- ➔ PTE Academic – Pearson Test of English Academic
- ➔ TELC English A2–B1
- ➔ TELC English B1–B2 Business

- ➔ TOEFL – Test of English as a Foreign Language
  - TOEFL Essentials
  - TOEFL iBT – TOEFL Internet-Based Test
  - TOEFL iBT Home Edition

- ➔ TOEIC – Test of English for International Communication
  - TOEIC Listening & Reading
  - TOEIC Speaking & Writing

- ➔ VAET – Versant Aviation English Test

BIBLIOGRAFIA

- ➔ British Council (bdw), *Twoje wyniki*, <www.britishcouncil.pl/egzaminy/cambridge/wyniki>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ British Council. EnglishScore (2023), *EnglishScore Security Overview*, <www.englishscore.com/english-test>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ British Council. EnglishScore (bdw), *The Global Mobile English Test and Certificate*, <www.englishscore.com>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ Duolingo (2024), *Duolingo English Test. Official Guide for Test Takers*, <bit.ly/3FjqdH6>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ ETS (bdw), *TOEFL iBT Testing Options*, <www.ets.org/toefl/test-takers/ibt/about/testing-options.html>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ García Laborda, J., Fernández Álvarez, M. (2021), *Multilevel Language Tests: Walking into the Land of the Unexplored*, „Language Learning & Technology”, nr 25(2), s. 1–25.
- ➔ Hendrickson, A. (2007), *An NCME Instructional Module on Multistage Testing*, „Educational Measurement, Issues and Practice”, nr 26, s. 44–52.
- ➔ IELTS Expert (2023), *Finding the Right English Proficiency Test for You*, <www.britishcouncil.pl/en/blog/english-proficiency-test>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ Malec, W. (2020), *Computer-Based Testing: A Necessary Evil or a Sensible Choice?*, „The Modern Higher Education Review”, nr 5, s. 100–113.
- ➔ Pearson Qualifications (bdw), *Test Levels*, <bit.ly/3XPcHkX>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ MEN (2018), Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz.U poz. 742, z późn. zm.).
- ➔ Sendur, A.M. (2020), *Testowanie i certyfikacja w glottodydaktyce języków ogólnych i specjalistycznych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza KAAF.M.
- ➔ Sendur, A.M. (2023), *Certyfikat z języka angielskiego bez wychodzenia z domu. Porównanie egzaminów na poziomie B2 w wersji online*, „Języki Obce w Szkole”, nr 3, s. 71–78.
- ➔ UK Visas and Immigration (2020), *Prove Your English Language Abilities with a Secure English Language Test (SELT)*, <www.gov.uk/government/organisations/uk-visas-and-immigration>, [dostęp: 20.01.2025].
- ➔ Yao, D. (2019), *A Comparative Study of Test Takers' Performance on Computer-Based Test and Paper-Based Test Across Different CEFR Levels*, „English Language Teaching”, nr 13(1), s. 124–133.

DR AGNIESZKA M. SENDUR Adiunktka na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, gdzie pełni funkcję Kierownika Studium Języków Obcych. Jej główne zainteresowania badawcze koncentrują się wokół dydaktyki języków obcych, w tym języków specjalistycznych, testowania i oceniania, uczciwości egzaminacyjnej oraz wykorzystania nowych technologii w nauczaniu i testowaniu. Metodyczka, trenerka, egzaminatorka oraz autorka podręczników, a także innych materiałów dydaktycznych i egzaminacyjnych.

Artykuł został pozytywnie zaopiniowany przez recenzenta zewnętrznego „JOWS” w procedurze *double-blind review*.